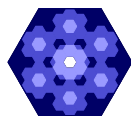
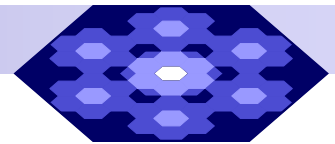

Sídelní a regionální systemy

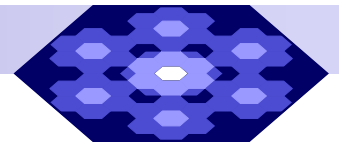
CENARS

Centre for Analysis of Regional Systems
cenars.upol.cz

Geografický výzkum sídelních systémů

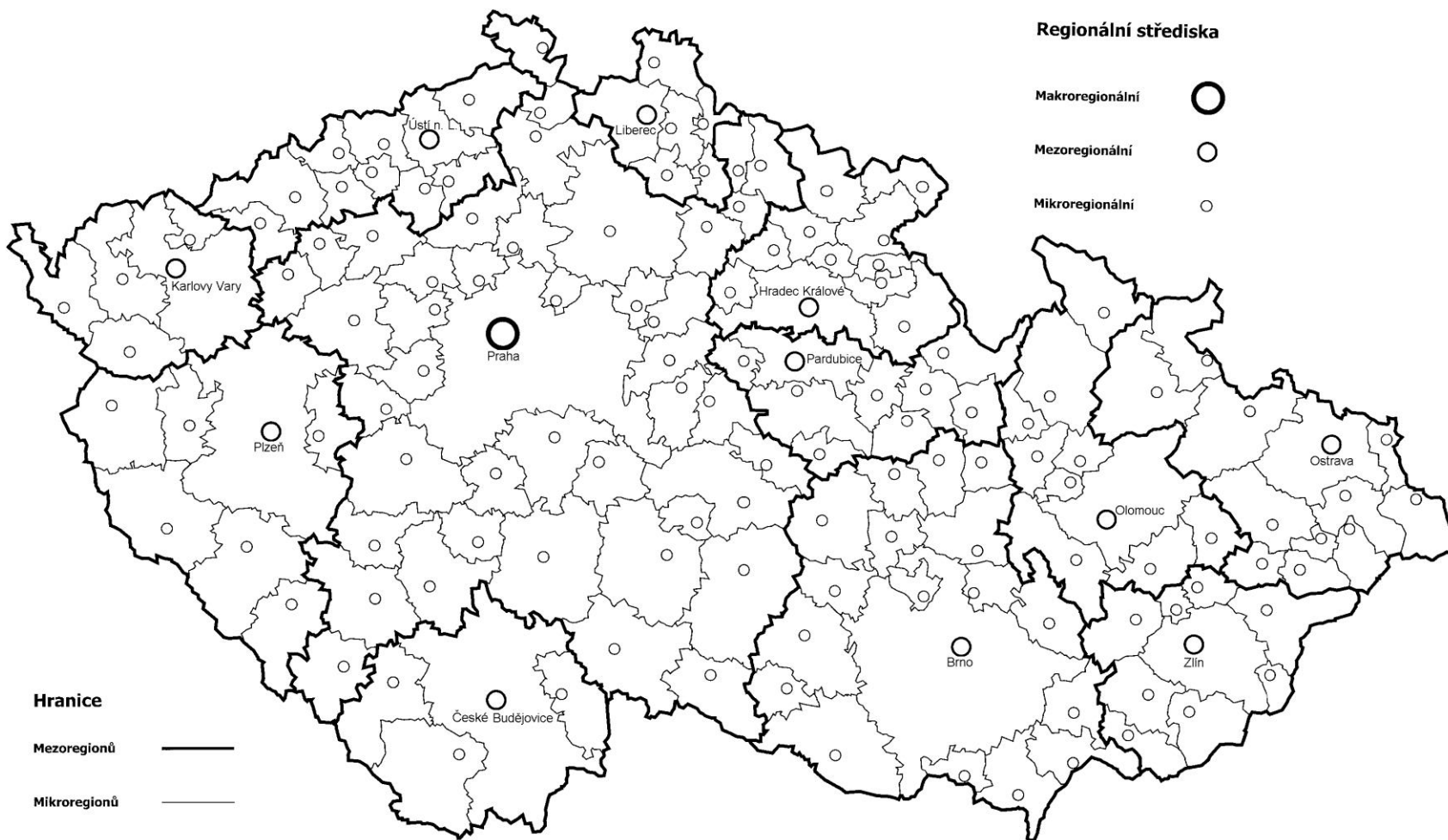
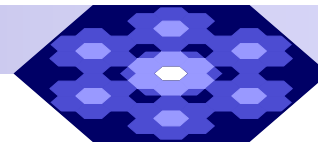
- *hierarchie sídel (vertikální uspořádání)*
  - *sídla globální úrovně*
  - *sídla regionální úrovně (makro-, mezo- a mikro-regionální)*
  - *sídla lokální úrovně*
- *prostorové (horizontální) uspořádání sídel*
  - *jak jsou rozloženy v prostoru, jak jsou komunikačně propojeny atd.*

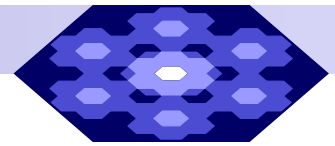

Vztah města a oblasti

- *každé místo má svoje zázemí – sféru sféru vlivu*
- *velký růst role měst pro zázemí v období průmyslové revoluce (role mobility obyvatelstva)*
- a) **regionální procesy** – *nejdůležitější vazby mezi městem a zázemím (denní dojíždka do zaměstnání, do škol a za službami)*

HG regionalizace ČR (Hampl 2005)

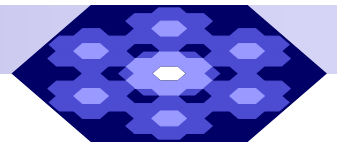

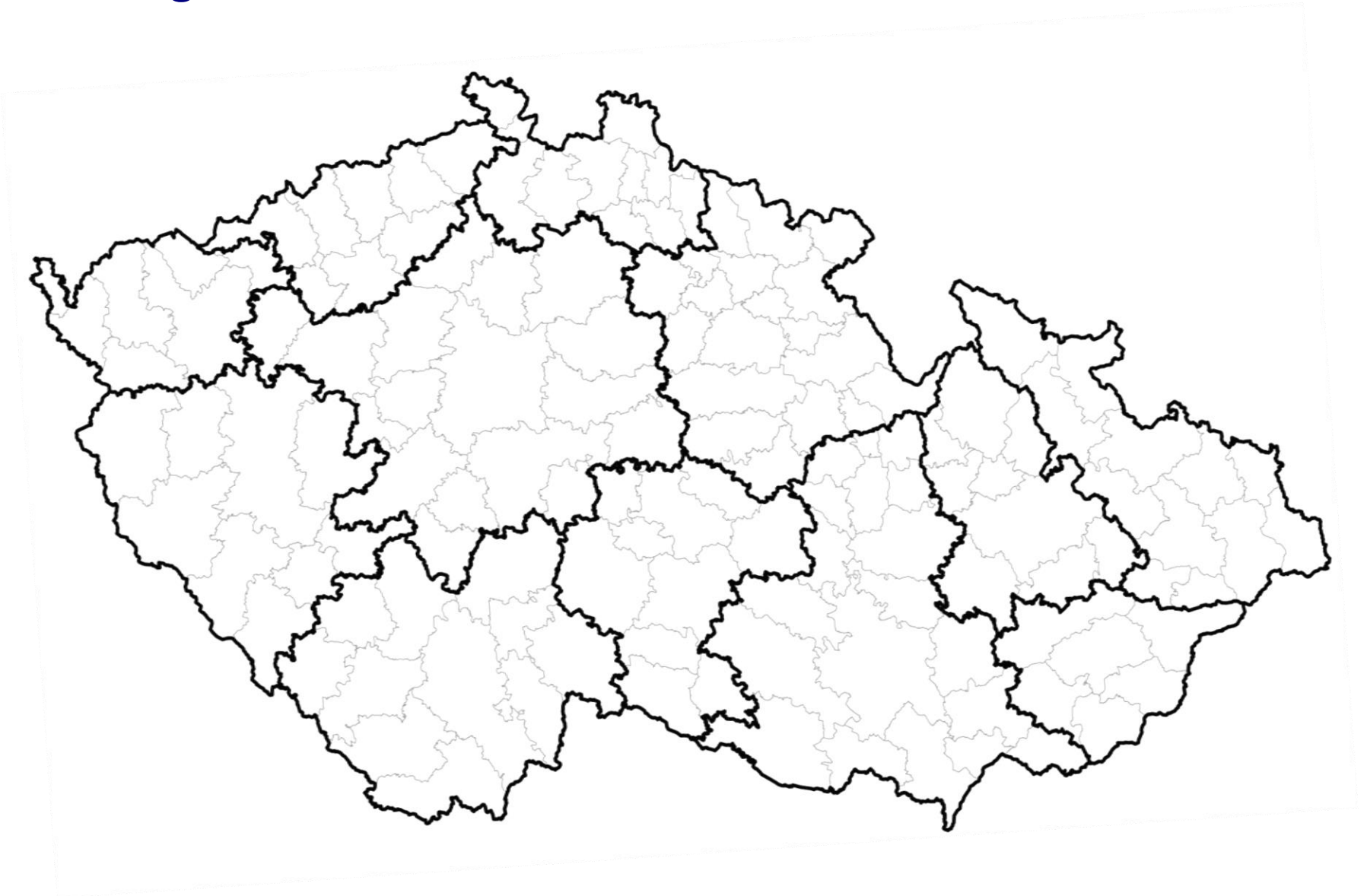
HG regionalizace ČR (Hampl 2005):

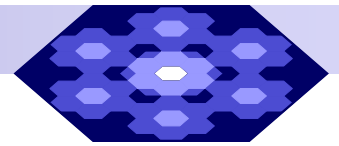
- *problematické hlavně vymezení mezoregionů*
- *nelze sčítávat denní a nedenní dojížděku, jsou to dva úplně rozdílné procesy*

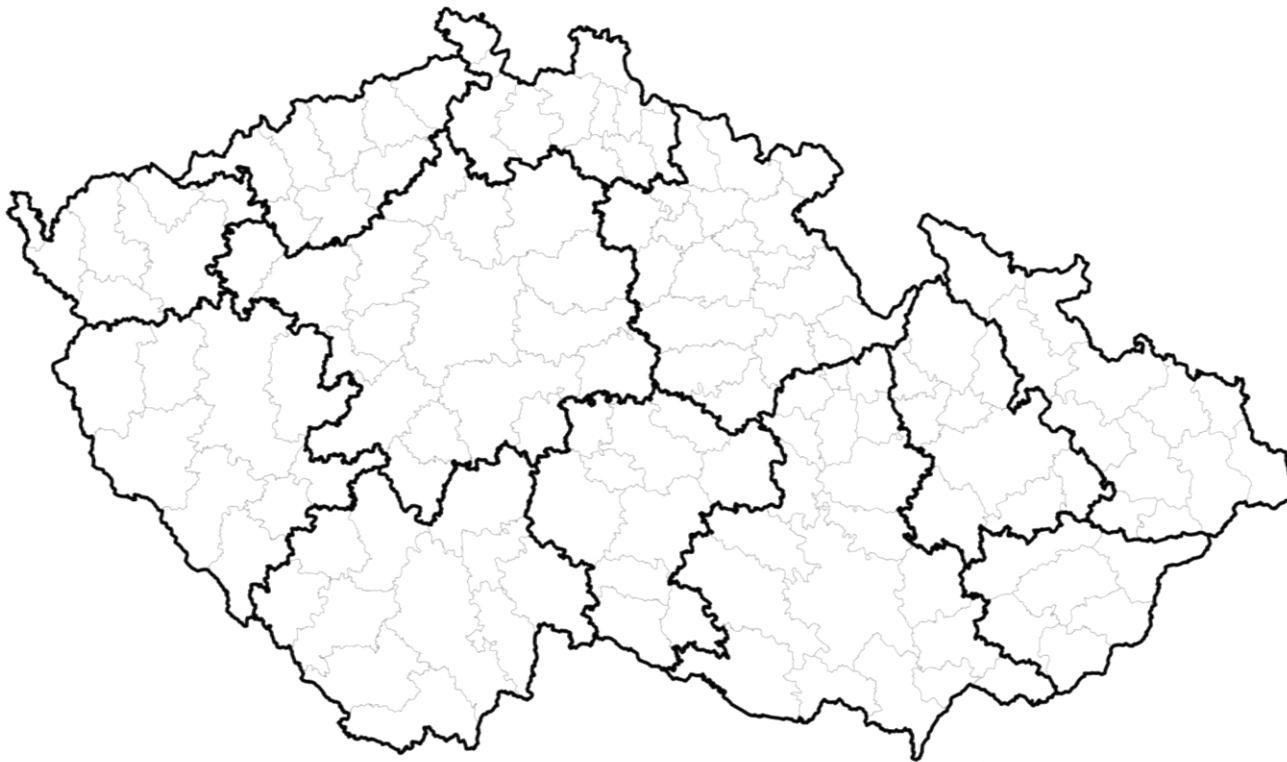
HG regionalizace ČR (Halás a kol. 2014)

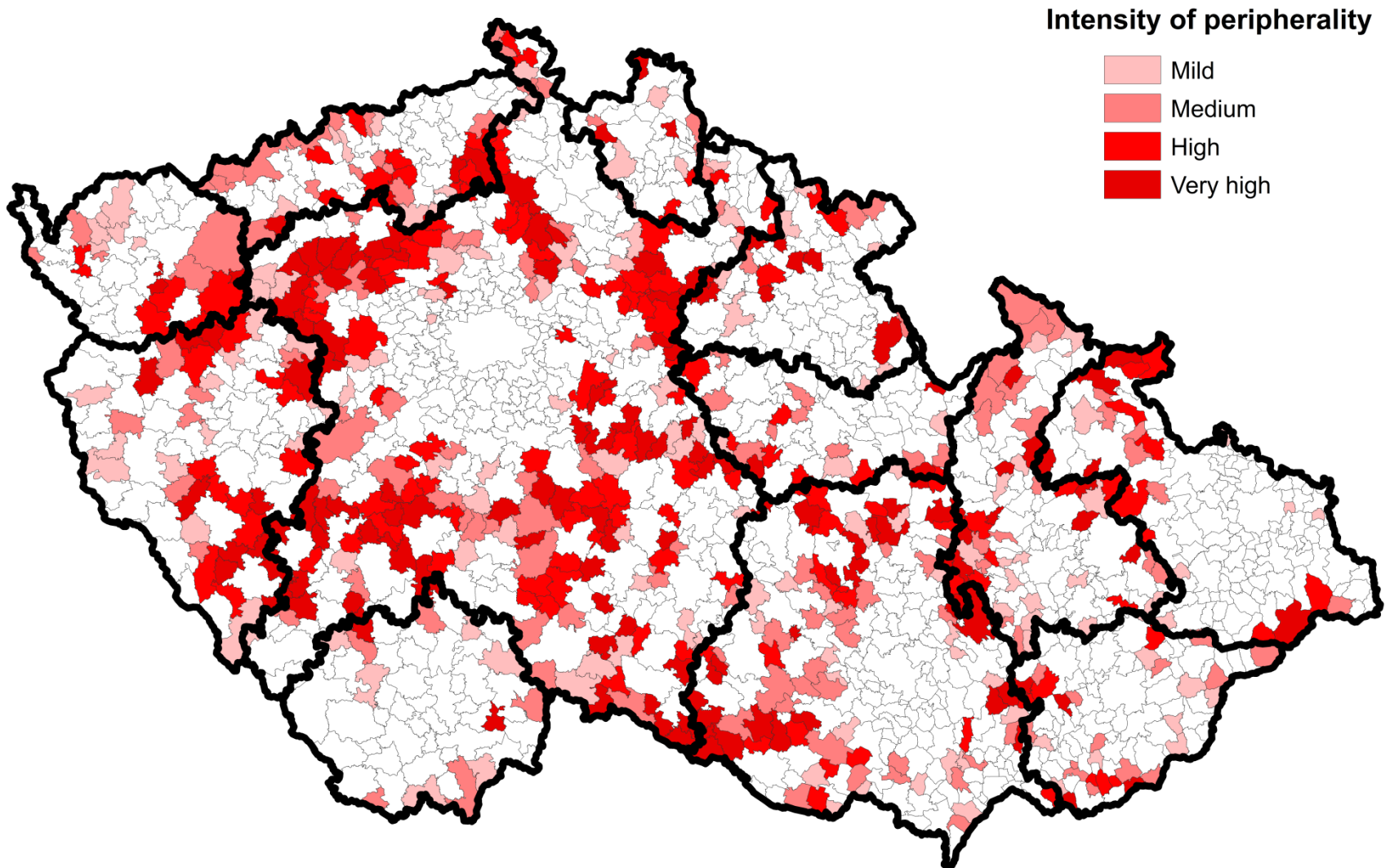

HG regionalizace ČR (Halás a kol. 2014)

- *základem jsou tzv. funkční regiony, tj. regiony relativně uzavřené vzhledem k denním pohybům obyvatel*
- *mezoregionální úroveň: zhruba úroveň krajů*

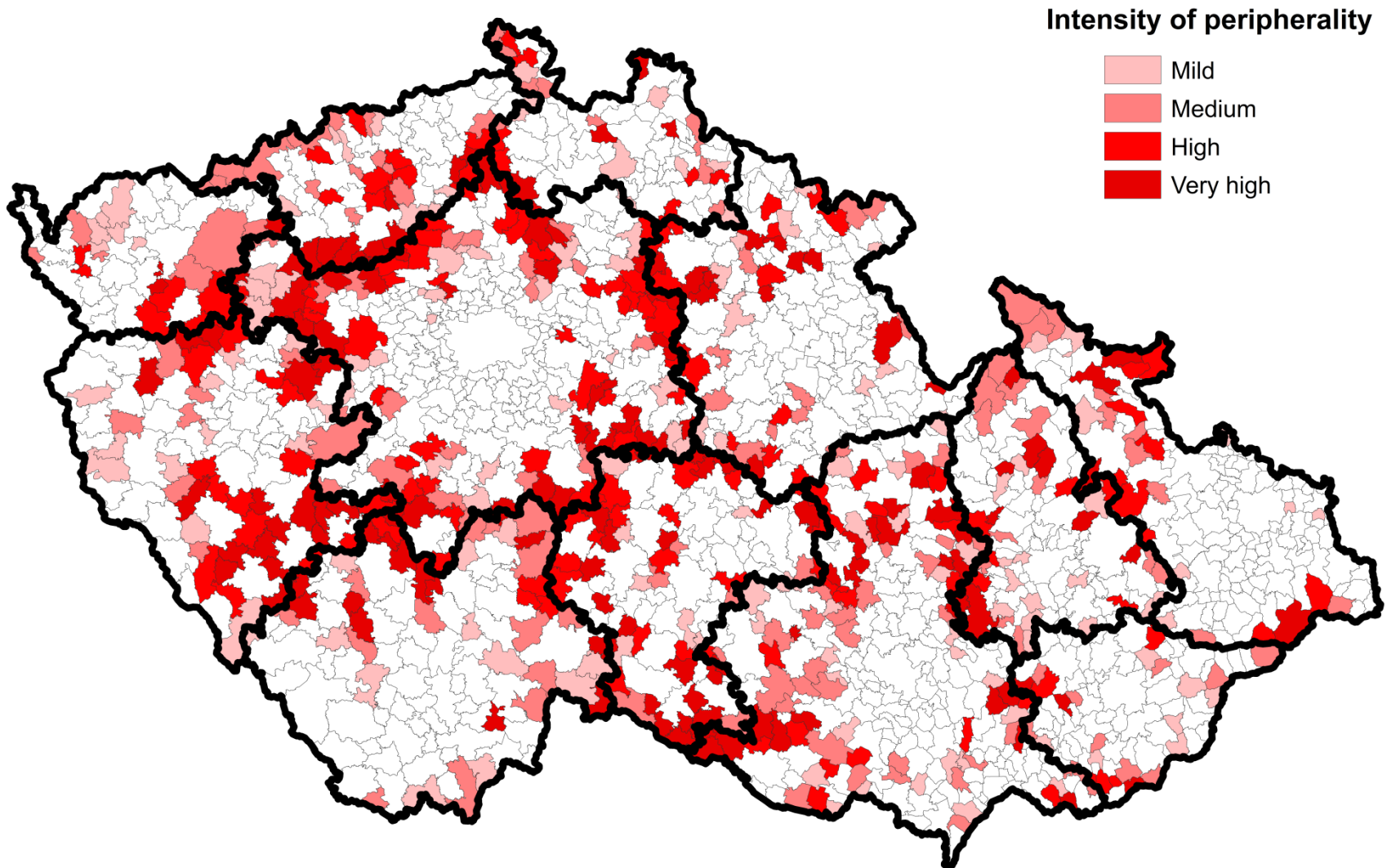

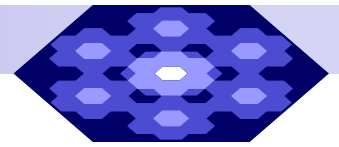
HG regionalizace ČR (Hampl 2005) vs. periferní regiony

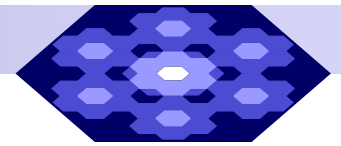

HG regionalizace ČR (Halás a kol. 2014) vs. periferní regiony

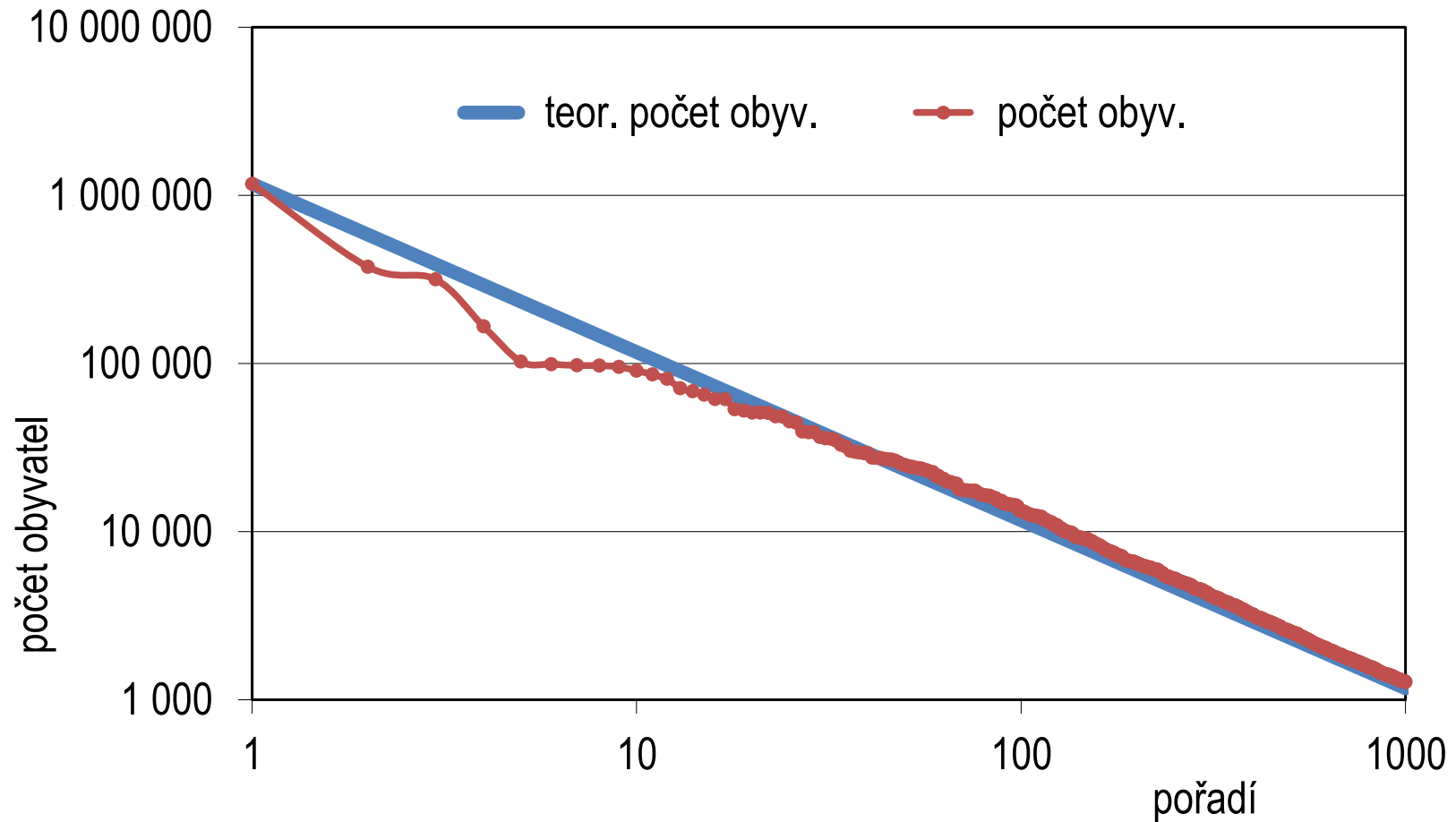

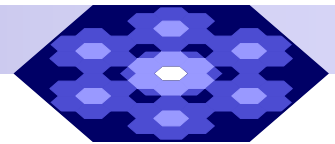
TEORIE

Pravidlo velikostního pořadí – aplikace na ČR (Zipfovo pravidlo)

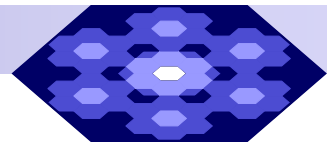
$$P_n = P_1 / n$$

Christallerova teorie centrálních míst

- *deduktivní model zkoumající vztah hierarchického uspořádání sídelního systému v prostoru*
- *pojmy: centrální místo, spádové území, centralita (hierarchie, hexagonalita)*
- *vyšší spád. místo překrývá území nižšího spád. místa*
- *teoretické předpoklady: izotropní plochy s rovnoměrně rozmístěnou kupní silou, statky jsou kupovány primárně u nejbližšího tržního centra, dokonalé pokrytí, minimální pohyb spotřebitelů*

Christallerova teorie centrálních míst

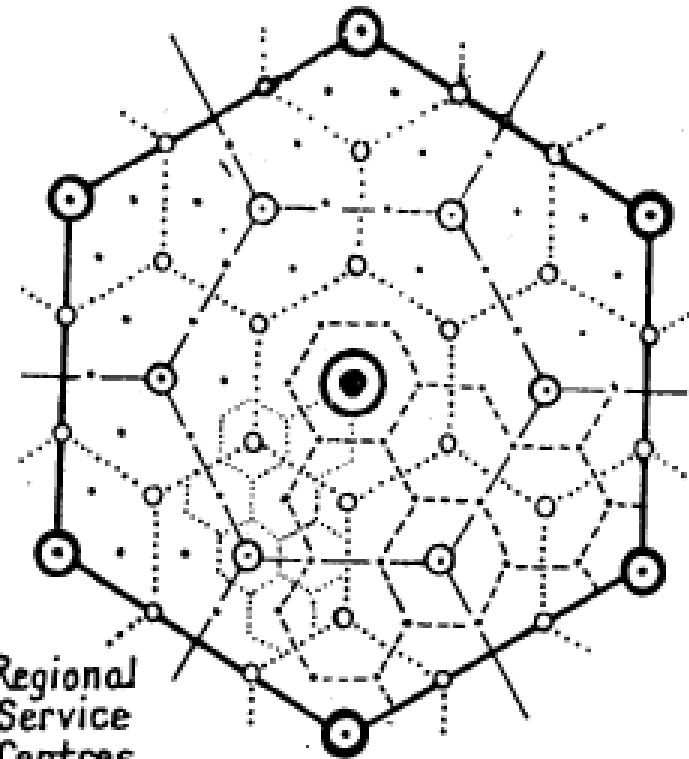
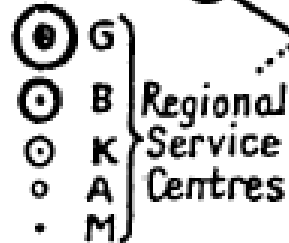
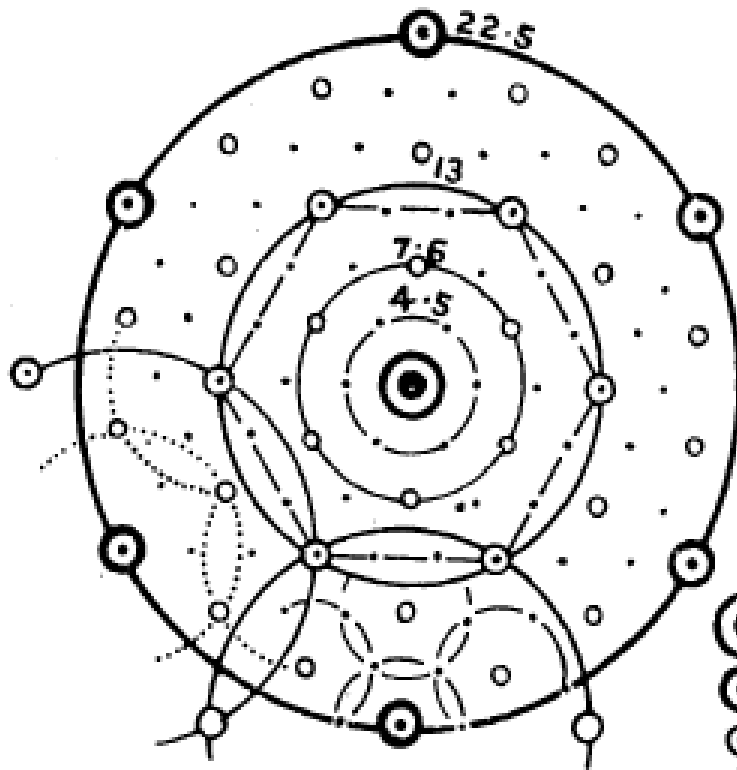
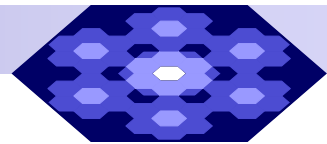
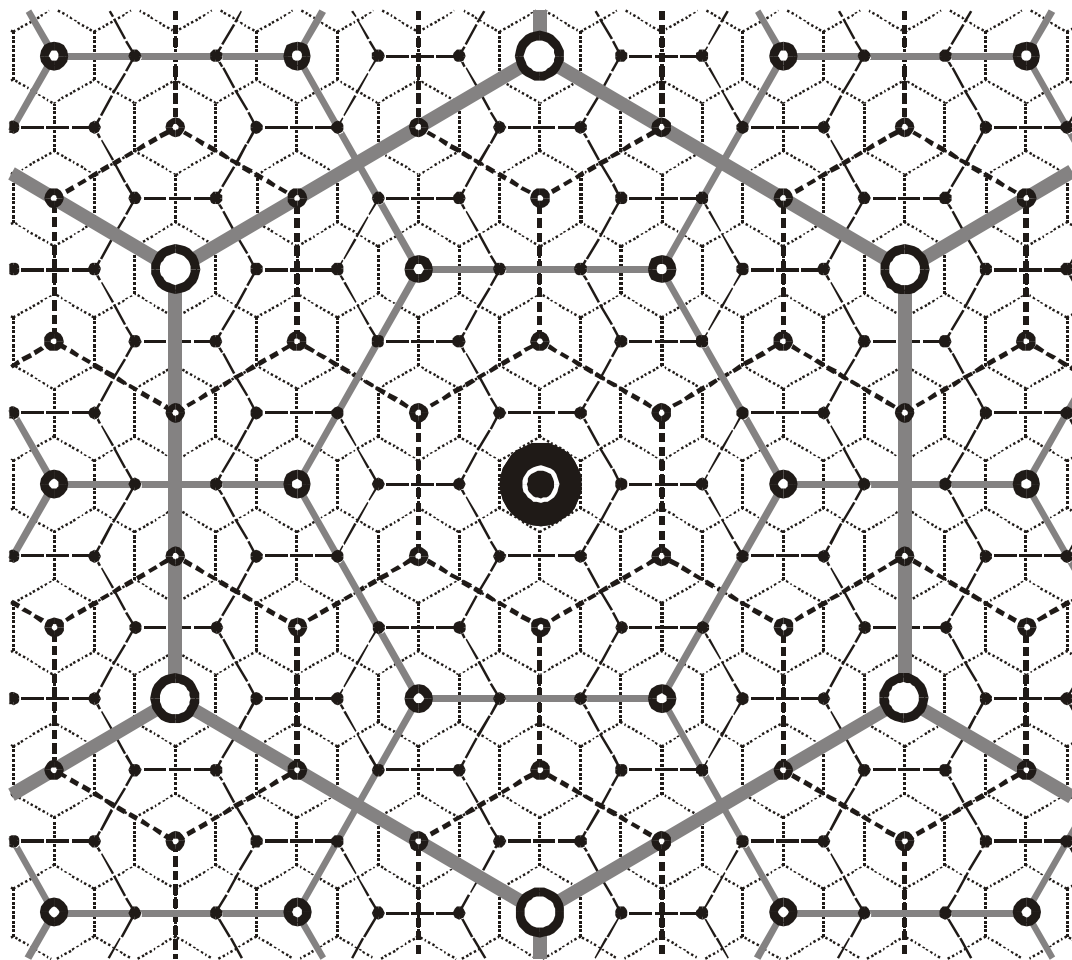

FIG. 3a.—The theoretical distribution of Regional Service Centres.

FIG. 3b.—The hexagonal pattern of Regional Service Areas.

Christallerova teorie centrálních míst

oblastní město

okresní město

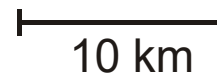
okrskové město

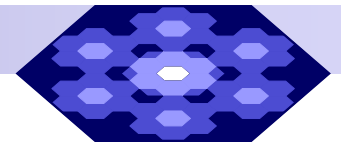
středisková ves

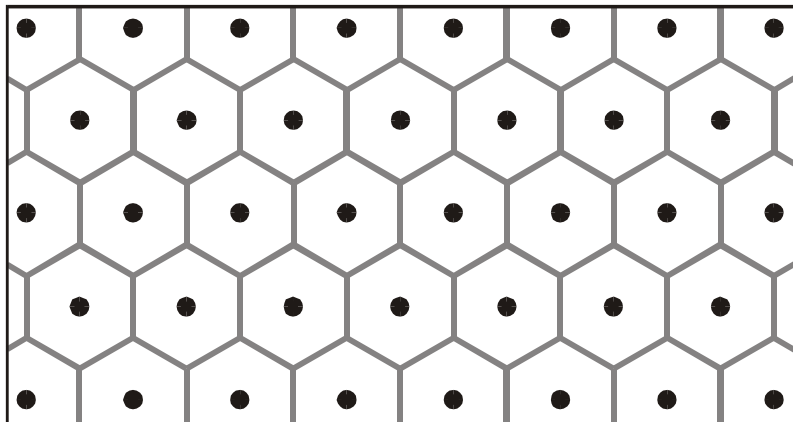
tržní ves

10 km

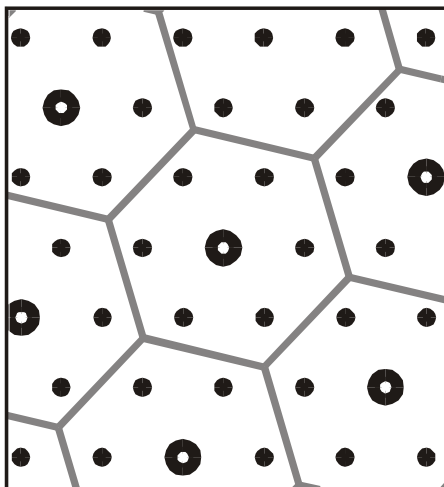
Christallerova teorie centrálních míst

●
sídla stejného řádu

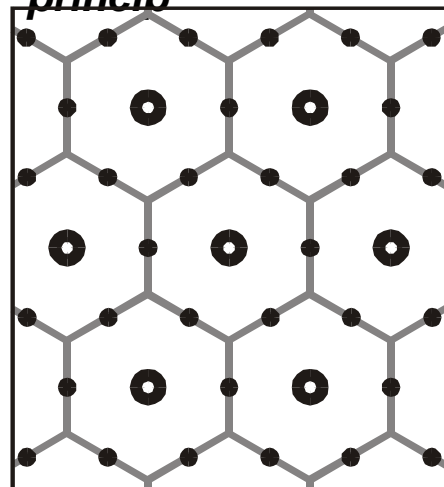
∩
hranice zázemí

administr. princip

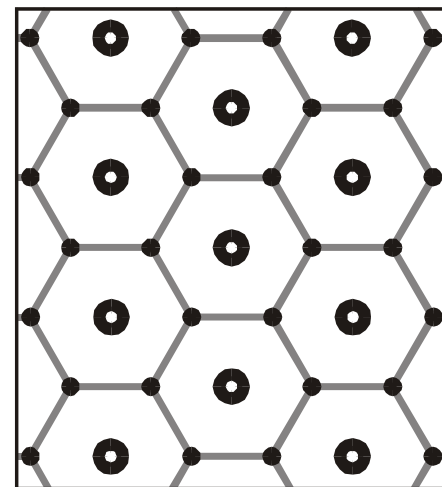
K = 7 síť

komunikační princip

K = 4 síť

princip tržní optimalizace

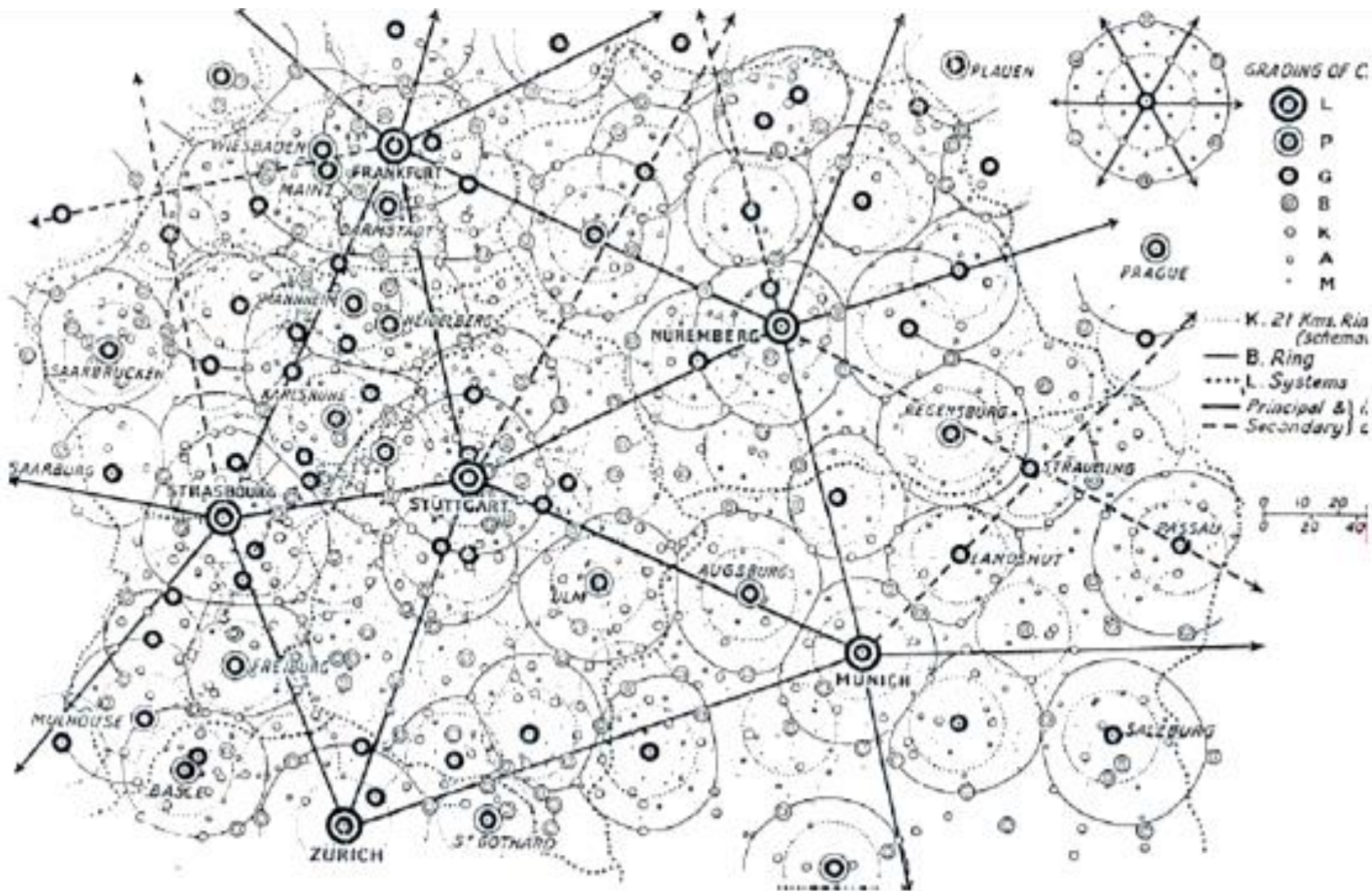
K = 3 síť

●
sídla nižšího řádu

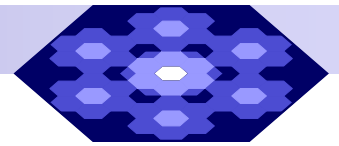
⊙
sídla vyššího řádu

∩
hranice zázemí
sídla vyššího řádu

Christallerova teorie centrálních míst

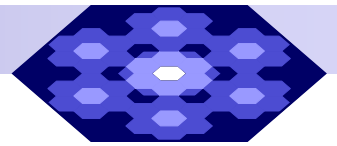

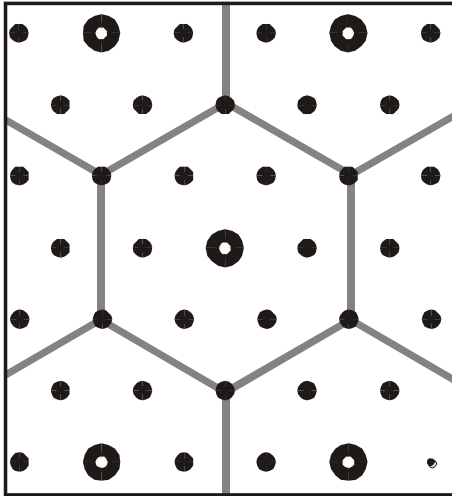

Kritiky a aplikace TCM

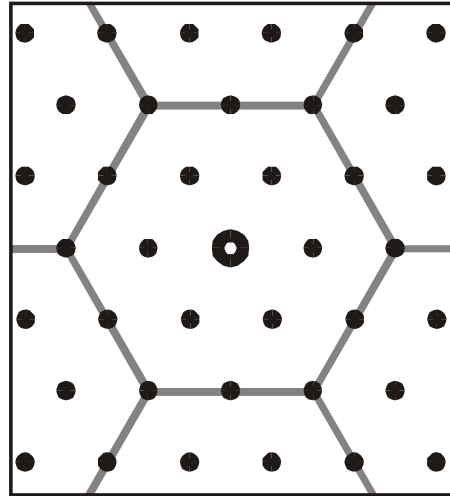
- *Christaller určil 7 hierarchických úrovní*
- *principy nemusí platit jen v prostoru, ale i v čase (periodické trhy v Číně)*
- *platí více pro zemědělské komunity (vliv FG faktorů), omezená aplikace pro industriální společnost*
- *důležité je použití v geografii služeb a při modelování oblužných systémů*

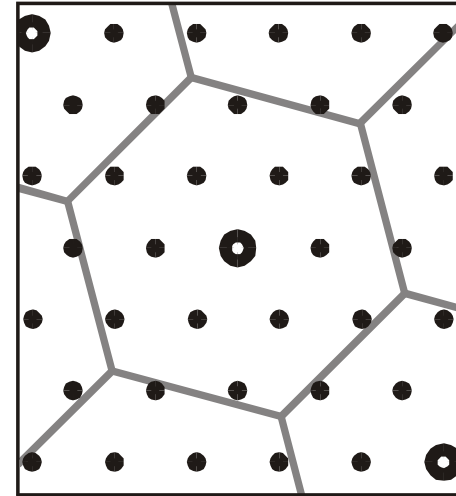
Löschuv model

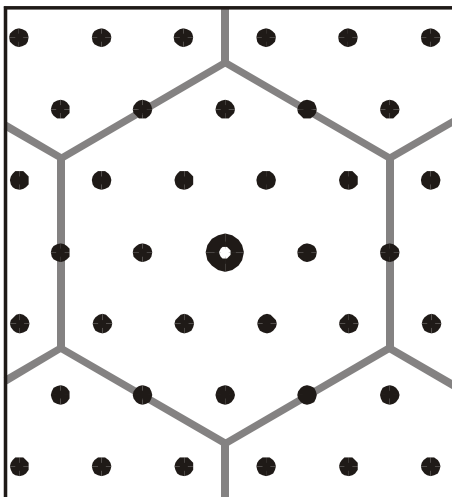
$K = 9 \text{ sít'}$

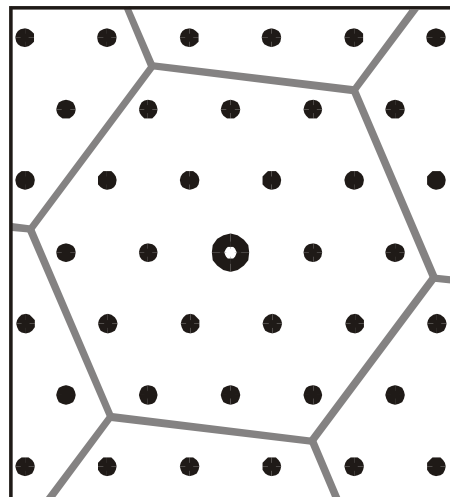
$K = 12 \text{ sít'}$

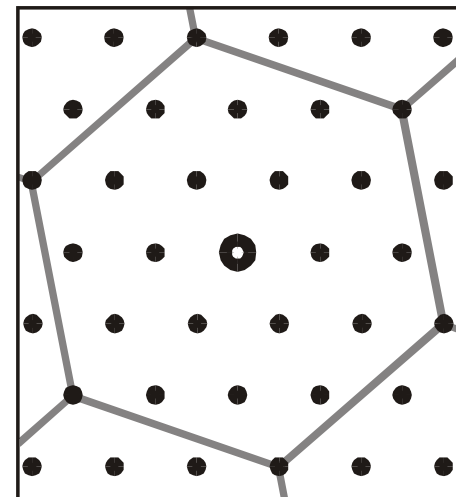
$K = 13 \text{ sít'}$

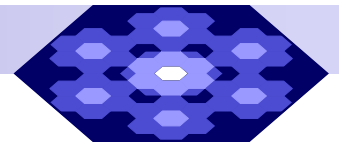
$K = 16 \text{ sít'}$

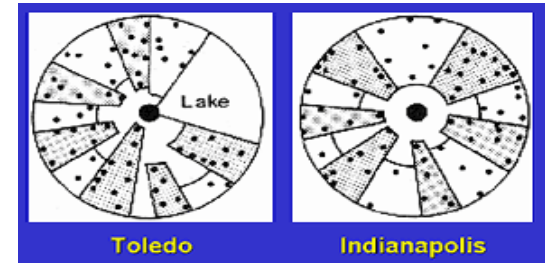
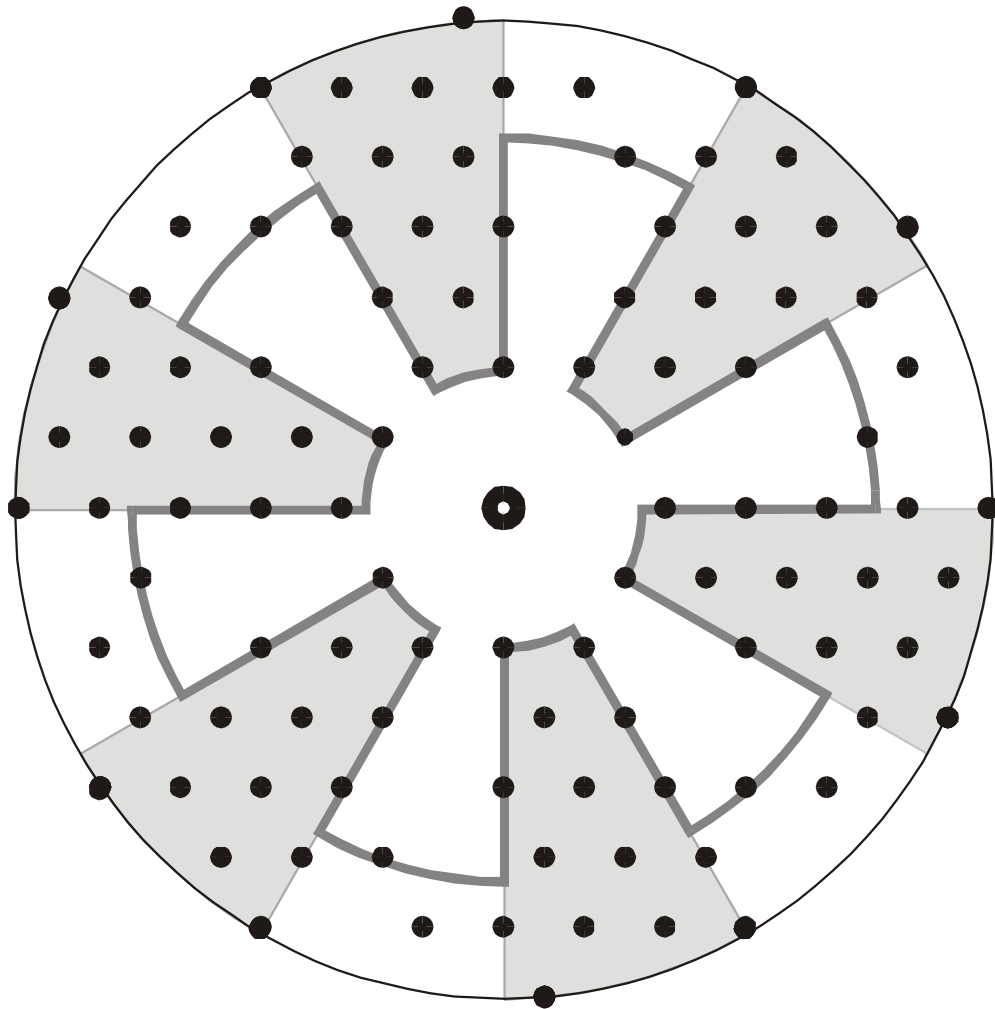
$K = 19 \text{ sít'}$

$K = 21 \text{ sít'}$

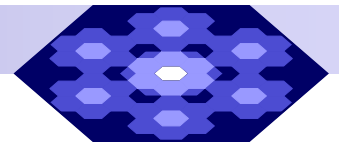
Löschův model (tzv. ekonomická krajina)

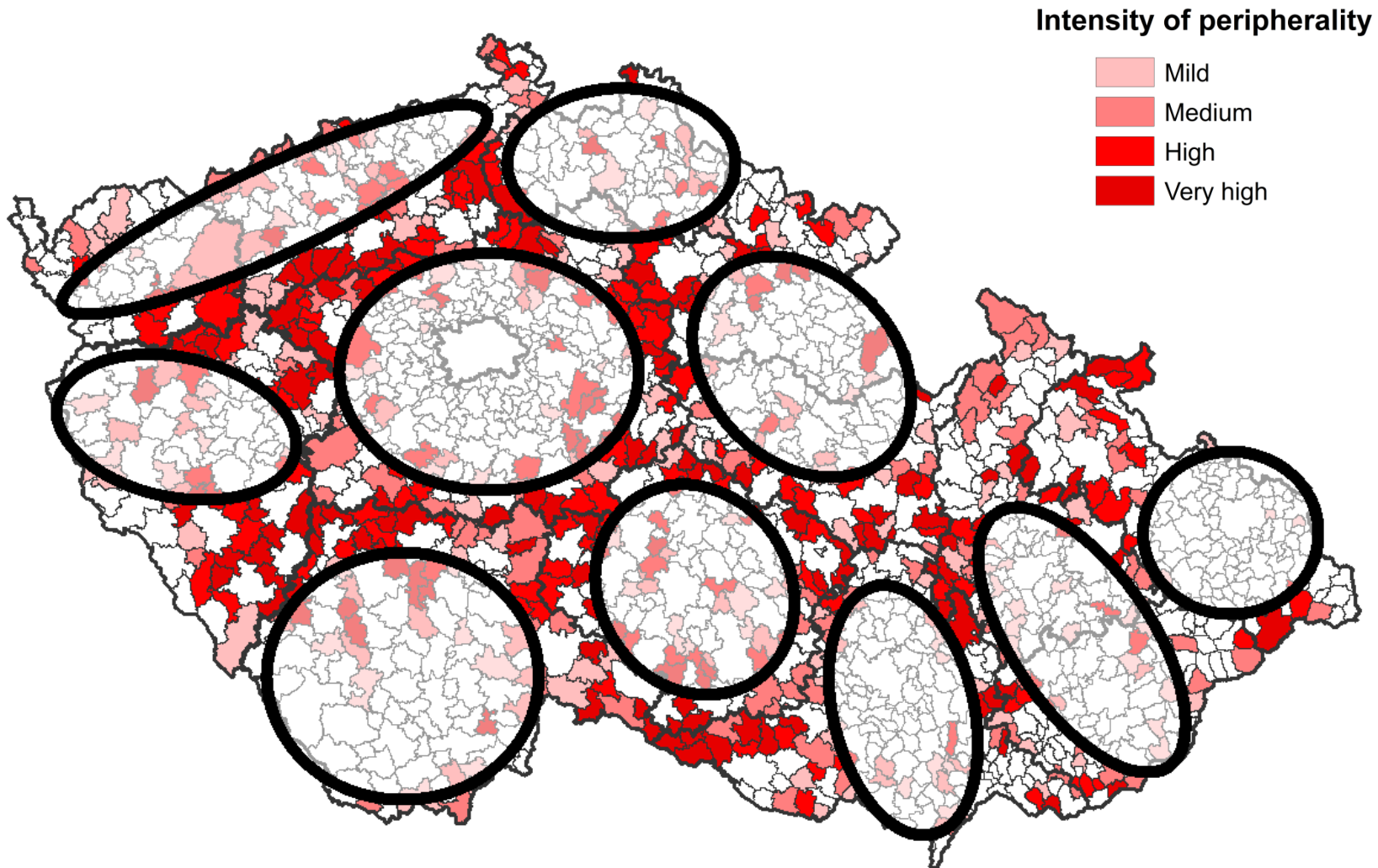
na města bohatý sektor

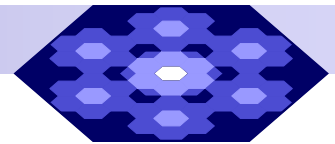

na města chudý sektor

Platí Christaller a šestiúhelníky i v ČR?

Shrnutí (otázky do diskuse)

- *není regionální systém jako regionální systém*
- *vymezení přirozených HG regionů i administrativních regionů by mělo být plně v souladu s dichotomií centrum–periferie*
- *některé teorie regionálních systémů zohledňují polohu sídel, některé ji nezohledňují*
- *co z teorií sídelních a regionálních systémů platí i dnes a co již neplatí?*
- *jaký vliv na hierarchii a prostorové uspřádání sídel mají globální jevy a jaký vliv mají regionální a lokální jevy?*